

Asia: VN/15767/2021

Ehdotus kansalliseksi aineettomien oikeuksien strategiaksi (IPR-strategia)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

2.7.2021

Työ- ja elinkeinoministeriölle (lausuntopalvelu.fi)

Asia: Lausunto ehdotuksesta kansalliseksi aineettomien oikeuksien strategiaksi (IPR-strategia)

Viite: Dnro VN/15767/2021

Luovan työn tekijät ja yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua IPR-strategiaehdotuksesta. Tuomme aluksi esille joitakin yleisen tason havaintoja, jotka toivomme otettavaksi huomioon strategiatyössä. Sen jälkeen otamme kantaa toimenpide-ehdotuksiin.

1 Kansallisen IPR-strategian painotukset ja tavoitteet

Luovien alojen kansantaloudellinen merkitys on tiedostettava

Luovat alat ovat sekä työllisyyden että BKT:n kannalta merkittävämpiä kuin monet perinteiset teollisuudenalat. Ne tuottavat noin 3,5 prosenttia BKT:sta ja 135 000 työpaikkaa. Tilastojen mukaan

luovat alat ovat siten monin verroin suurempi työllistäjä kuin mm. kemianteollisuus, metsäteollisuus tai sähkö- ja elektroniikkateollisuus. Luovien alojen BKT-osuus on suurempi kuin esimerkiksi paperiteollisuudella, ravintola- ja majoitusallalla, maataloudella tai tekstiiliteollisuudella.

Tekijänoikeustalous kasvaa huimaa vauhtia

Tilastojen mukaan tekijänoikeustulojen kasvu on ennätyksellistä. Suomen Tekijänoikeudellisen Yhdistyksen teettämän tutkimuksen mukaan tekijänoikeustulojen määrä vuonna 2012 oli 2,9 miljardia euroa ja vuonna 2017 jo 8,6 miljardia euroa. Tekijänoikeustulot kasvoivat viidessä vuodessa siis yli 290 %.

On hyvä myös tiedostaa, että tekijänoikeustalous on laajempi käsite kuin luovat alat. Edellä kuvatuissa luovien alojen BKT-luvuissa ovat mukana muun muassa pelit, media-ala, elokuva-ala, musiikkiala ja kirja-ala. Näiden lisäksi tekijänoikeustuloja tuottaa merkittävästi IT-ala. Tietokoneohjelmistot saavat tekijänoikeussuojaa kirjallisina teoksina. Nykyisin IT-alan liiketoiminta perustuu suurelta osalta tietokoneohjelmistojen oikeuksien lisensointiin. Edellä mainitusta 8,6 miljardista eurosta kertyy 3,2 miljardia perinteisiltä luovilta aloilta ja peleistä. Noin 5,2 miljardia tekijänoikeustuloista kertyy IT-alalta.

Tekijänoikeusalat harjoittavat aktiivista IPR-liiketoimintaa

Tekijänoikeusaloilla varsinainen IPR-liiketoiminta on hyvin aktiivista. Siellä IP-oikeuksien monetisointi – eli lisensointi joko toisten yritysten tai kuluttajien suuntaan – on arkipäivää. Esimerkiksi Adobea, Microsoftia, Applea, Netflixiä ja Spotifyä yhdistää se, että ne kaikki keräävät tekijänoikeuteen perustuvia kuukausimaksuja tuotteidensa ja palveluidensa käytöstä.

On syytä tiedostaa, että aineettomien oikeuksien eri alalajien välillä voi tässä suhteessa olla hyvinkin merkittäviä eroja. Suuri osa patenteista ei ole aktiivisesti myytävänä, vaan ne ainoastaan suojaavat yrityksen omaa liiketoimintaa, jota se käy valmistamallaan fyysisillä tai palvelutuotteilla. IP-oikeuksien rooli on sellaisessa toiminnassa erilainen kuin luovilla aloilla ja IT-alalla, missä liiketoiminnan ydintä on tekijänoikeuden suojaaman sisällön lisensointi.

Edellä esittämämme perusteella toteamme, että

- koska luovat alat on yksi kansantaloutemme suurimmista toimialoista, joka työllistää noin 135 000 henkeä ja tuottaa noin 3,5 % Suomen BKT-lisäarvosta, niiden merkitys elinkeinotoimintana tulisi näkyä selkeämmin IPR-strategian tavoitteenasettelussa;

- koska myös IT-alan liiketoiminta perustuu suurelta osalta tietokoneohjelmistojen tekijänoikeuksien lisensointiin (mikä tuotti noin 5,2 miljardin euron tulovirran vuonna 2017), tekijänoikeuksien ja vahvan tekijänoikeussuojan merkitys tulisi hahmottaa laaja-alaisemmin kuin IPR-strategiaehdotuksessa nyt tehdään.

2 IPR-strategian toimenpide-ehdotukset

Strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä toteamme seuraavaa:

5.1.1. Lisätään pk-yrityksille suunnattua IPR-neuvontaa ja tiedonsaantia

Kannatamme ehdotusta, mutta pk-yritysten ohella toimenpiteiden piiriin on sisällytettävä ammatinharjoittajina toimivat tekijät ja taiteilijat. Yhteyksien luomisessa ja toimenpiteiden toteutuksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi heidän toimiala- ja ammattijärjestöjään.

5.3.1. Kehitetään aineettomien oikeuksien arvon määrittelyyn liittyvän tiedon tilastointia ja parannetaan olemassa olevien aineistojen saatavuutta ja käytettävyyttä

Kannatamme ehdotusta. IP-oikeuksia koskeva ajantasainen ja kattava tilastointi on tärkeää mm. suomalaisen luovan alan kilpailukyvyyn ja tuottavuuden arvioimiseksi.

5.4.3. Varmistetaan ministeriöiden henkilöresurssien riittävyys

Kannatamme ehdotusta OKM:n henkilöresurssien lisäämiseksi. DSM-direktiivin kansallisen voimaansaattamisen aikataulu on pahasti myöhässä, mihin käsityksemme mukaan keskeinen syy on OKM:n valmisteluresurssien niukkuus. Tilanne on korjattava nopeasti.

Lisäksi esitämme, että IPR-strategiassa korostettaisiin painokkaammin oikeuksien suojaamisen ja täytäntöönpanokeinojen merkitystä IP-oikeuksien loukkausten minimoimisessa. Osana toimivan ja kilpailukykyisen IPR-järjestelmän tavoitetta strategian toimenpidesuunnitelmaan tulisi nimenomaisesti kirjata kustannustehokkaat täytäntöönpanokeinot oikeudenloukkauksiin puuttumiseksi.

Helsingissä 2.7.2021

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

Ilmo Laevuo, puheenjohtaja

Lauri Kaira, edunvalvontajohtaja

Jäsenjärjestömme ovat:

Audiovisual Producers Finland – APFI ry

Forum Artis – valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö

Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry

Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry

Kopiosto ry

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

Suomen elokuvatoimistojen liitto ry

Suomen Musiikkikustantajat ry

Suomen Muusikkojen Liitto ry

Suomen Säveltäjät ry

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Suomen Musiikintekijät ry

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry

Kaira Lauri
Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY